

СТАН СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКІВ ЛІСОСИРОВИНИ

STATE WORLD AND NATIVE WOOD MARKETS

д.т.н. проф. Пінчевська О.О., д.т.н. проф. Аніскевич Л.В., д.т.н. проф. Несвідомін В.М., (Національний університет біоресурсів і природокористування України)

Pinchevska O.O., Aniskevych L.V., Nesvidomin V.M. (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine)

Анотація

Приведено аналіз ринків лісосировини в регіонах Європейської Економічної Комісії ООН, висвітлені проблеми вітчизняного ринку

Summary

The analysis of wood markets in European Economic Commission OON regions are given, problems of native wood market are shown

Товари, виготовлені з лісосировини грають та будуть грати значну роль в зеленій економіці. Завдяки таких їх властивостей, як відновлюваність, придатність для оброблення з метою повторного використання та багатофункціональності, природно, що саме вони будуть обрані для забезпечення низько вуглецевого майбутнього.

На черговій сесії Конференції Сторін Рамочної конвенції ООН про зміну клімату прийнято рішення про правила обліку вуглецю для лісового господарства, а саме в товарах із деревини, що заготовлена [1]. Відповідні показники мають розраховуватися за методом миттєвого окислення. З 1 січня 2013 року країни - члени Європейської економічної комісії (ЄЕК) ООН звітуються про скорочення викидів та більш ефективного управління лісовими ресурсами.

Визнано, що заготівля деревини не є джерелом викидів вуглецю, який довгий час зберігається в деревних виробих Крім того, слід розширити масштаби використання виробів з деревини замість вуглецевмістких матеріалів, а саме бетону, скла, сталі та синтетичних матеріалів, для виробництва яких використовують викопні види палива, в будівництві житла, мостів та виробництві меблів. Вуглець зберігається в деревах, рослинах та ґрунті, крім того, він може довгий час зберігатися у готовій продукції, наприклад в деревині, що використовується в будівництві. 1 м³ деревини (в лісі, у виробих на протязі свого життєвого циклу) зберігає 0,9 тони CO₂, а враховуючи

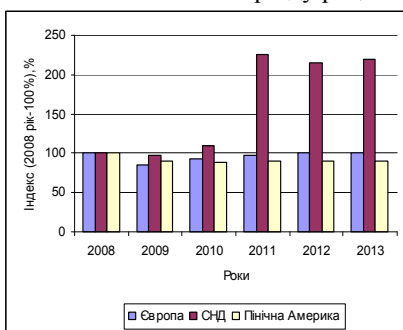
заміну інших будівельних матеріалів, при виробництві яких виділяється 1,1 тони вуглецю, загальне збереження становить близько 2 тон.

Галузь оброблення деревини в Європі забезпечує роботою понад 2,1 млн. людей, а використання деревини в різних напрямках дозволяє зберігати і не викидати в простір 104 млн. тон вуглецю щорічно.

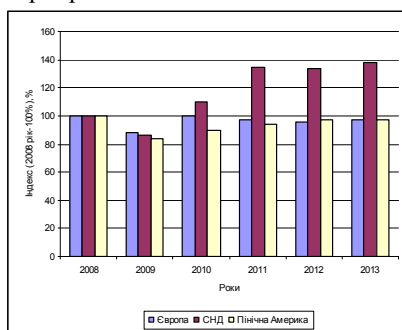
На початку 2012 року було опубліковано Міжнародні норми та правила в екобудівництві, де все більше уваги приділяється екологічним аспектам різних будівельних матеріалів. Дослідження, які базуються на методі оцінювання життєвого циклу підтвердили, що для виробництва, транспортування, використання в будівництві та технічного обслуговування вироби з деревини потребують значно менше енергії, ніж інші матеріали. Проте, деревина є єдиним з біоматеріалів, який підлягає сертифікації третьою стороною.

Світова економіка поступово стає стійкою. Проте, на ринку лісових товарів в регіоні СЕК ООН після деяких тенденцій покращення в 2010-2011 роках відчувається гальмування – на 10% порівняно з 2011 роком.. Винятком є лише країни СНД, в яких активність ринків повернулася до перед кризового рівня 2007 року. В Росії споживання лісових товарів виросло на 9% порівняно з 2011, в Україні обсяг заготівель зріс на 6,5%.

В 2011 році обсяг заготівель ділового круглого лісу в регіоні СЕК ООН збільшився і становив дещо менше 1 млрд. м³. Це самий високий показник з періоду рецесії 2009 р.– рис.1.

а

б

Рис.1.Споживання ділового круглого лісу: а –листяних порід; б – хвойних порід

Збільшення обсягу заготівлі обумовлено трьома основними причинами: ростом північноамериканського експорту сировини в Китай (оскільки в країні з 1996 року існує заборона на заготівлю власного лісу і, відповідно, відчувалася його нестача, тому країни ЄЕК ООН збільшили експорт лісу на 28%, причому, основними постачальниками були Росія, Нова Зеландія, США і Канада), розширенням виробництва листових деревинних матеріалів в Росії та збільшенням виробництва пиломатеріалів в Північній Америці і Європі.

Обсяг лісозаготівлі по ринку європейського регіону в 2013 році залишився на попередньому рівні, при цьому 77 % припадало на хвойні породи, решта – на листяні.

Найбільше обсяг заготівок збільшився у Латвії (+1,6 млн.м³), Литві (+ 1,1 млн.м³), Туреччині (+ 0,7 млн.м³), а скоротився в Італії (- 0,985 млн.м³), Іспанії (- 0,68 млн.м³), Чехії (- 0,59 млн.м³). В останніх трьох країнах та у Фінляндії на 12% став нижчим обсяг споживання круглого лісу порівняно з 2007 роком. Польща займає в Європі четверте місце за показниками заготівлі круглого лісу, в 2011 році обсяги заготівлі було збільшено Лісовим управлінням на 4% з метою забезпечення сировиною власних підприємств.

В країнах Скандинавії щороку в грудні-січні спостерігаються потужні буревії, які звалюють дерева на значних площах. Для зберігання цього лісу від шкідники роблять його пріоритетну заготівлю, потім зберігають у звалищах шляхом дощування і реалізують за мінімальними цінами.

В 2011 Європа імпортувала на 10 млн. м³ круглого лісу більше, ніж експортувала. Найпотужнішими країнами-імпортерами по черзі зниження були Австрія, Німеччина, Швеція, Фінляндія та Бельгія. Проте, вже в 2012 році відчувалося зниження попиту на пиловник після чотирирічного зростання і найбільше він знизився в Австрії, Німеччині, Іспанії і Франції. Причому більше у Франції, оскільки після буревію необхідно було швидко засвоїти власну сировину.

Серед країн СНД Білорусь, Росія та Україна є найпотужнішими заготівельниками круглого лісу, який вони також експортують в країни з більш розвиненою деревообробкою. Україна, сортиментна структура сировини якої наведена на рис.2, із заготовлених у 2012 році 8 млн. м³ лісосировини експортувала біля

30% круглого лісу в Туреччину, Румунію, Китай, Австрію і Польщу. В Росії доля експорту колод становила дещо менше 10%, оскільки тут спостерігається інвестування у власне деревообробне та целюлозно-паперове виробництво.

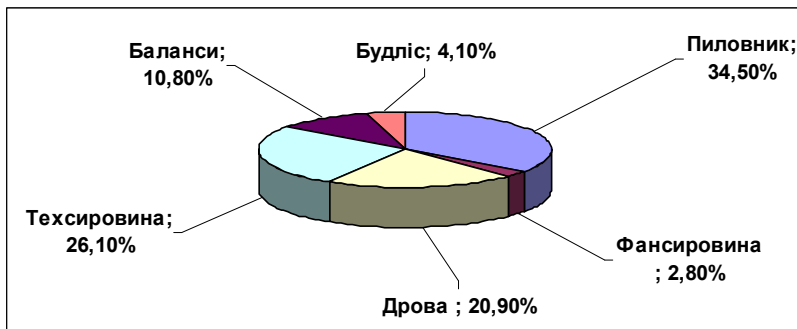

Рис.2.Сортиментна структура деревини, що заготовлюється в Україні

Нажаль, як в Україні, так і в Росії поряд з офіційною заготівлею лісу відбувається і незаконна, яка для Росії становить майже чверть (за даними 2009 року). Незважаючи на те, що в 2008 року в Росії було введено 25% податок на експорт круглого лісу і поставки його скоротилися, Росія залишається найпотужнішим світовим експортером круглого лісу хвойних порід деревини. В торгівлі переважають поставки половника хвойних порід в Китай та балансової деревини листяних порід у Фінляндію.

Після прийняття Росії у ВТО у 2012 році було знижено експортні та імпорتنі тарифи на лісові товари (з 25% до 15% - соснові колоди, та до 13% - на ялинові, для берези низько товарних березових колод до 7%) на певну квоту обсягу поставок. У разі перебільшення цього обсягу діятимуть попередньо прийняті тарифи.

Уряд України планував ввести з 1 січня 2014 року податки на експорт колод, деревної тріски та тирси на рівні 17 €/м³ для колод та 7 €/м³ – для тріски та тирси з метою заохочення інвестицій у деревооброблювальну промисловість країни. Хоча досвід Росії показав, що реальні результати такої дії значно відрізняються від очікуваних і це може мати негативні наслідки для виробництва MDF у Туреччині, для якої Україна є основним постачальником сировини.

В регіоні Північної Америки обсяг споживання круглого лісу промисловістю виріс на 2,7 % порівняно з 2011 роком. В 2012 році обсяг заготівлі збільшився на 14 % порівняно з 2009 роком, коли цей показник досяг найбільшого з 60-хх років минулого століття рівня – табл.1.

Таблиця 1. Баланс ділової лісо сировини Північної Америки

Обсяг сировини, млн. м ³			
Роки	Заготівля	Імпорт	Експорт,
2011	444,4	5,2	16,2
2012	461,2	5,9	22,1
2013	462,2	5,9	22,2

Особливістю сировинної бази України є те, що власником її є держава – рис.3. Як видно, найбільшим власником є Державна Агенція лісових ресурсів, з подання якої продаж сировини на внутрішньому ринку відбувається не за прямими договорами, як для експортерів, а на аукціонах, де проходять торги.

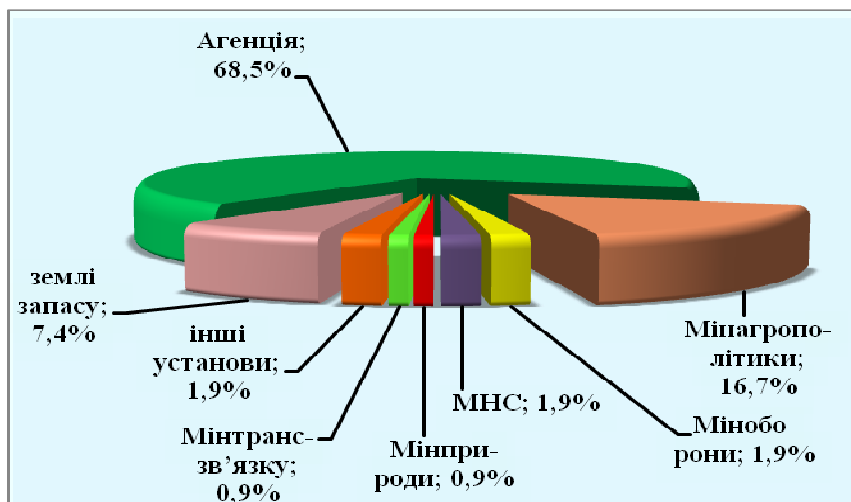

Рис.3 Розподіл загальної площі земель лісового фонду України за відомчою підпорядкованістю

Результати аукціонів з продажу необробленої сировини показують, що вітчизняні підприємства повністю забезпечені сировиною, оскільки жодного разу не було реалізовано 100 % виставленої на продаж сировини. Однак, це офіційні дані. В реалії ціни на торгах від початку формуються не виправдано високі, відповідно, спостерігається відмова від лотів, які потім відвантажуються «наближеним» підприємствам за стартовими цінами.

Зважаючи на те, що середньозважені ціни на сировину хвойних та листяних порід деревини для внутрішнього ринку є тільки на 3,8 €/м³ нижчі за ціни експортні, то зрозуміло, що в якому скрутному положенні знаходяться вітчизняні виробники. Сьогодні у нас надані сприятливі умови лише для експортерів сировини, хоча необхідно було б захищати національного виробника і на експорт відправляти сировину по залишковому принципу [2]. Отже, лісовий ринок України потребує демонополізації і конкуренцію слід розвивати не лише серед покупців, але й серед продавців необробленої деревини.

Список літератури

1. Forest Products Annual Market Review, 2012-2013
www.uncece.org/fpamr2013.html
2. Сагаль С.Г. Анализ современного состояния мебельной и деревообрабатывающей промышленности Украины // С.З.Сагаль. – Оборудование и инструмент для профессионалов.– 2014. – №1(163). – С.44-45.